

## Skupinová diskuse s matkami dětí na víceletých gymnáziích, Brněnsko

Číslo: 7

Místo diskuse: Brno

Bydliště účastnic: okolí Brna

Účastníci: matky dětí

Děti: studenti a studentky pražských víceletých gymnáziích v kvartě osmiletých gymnázií / sekundě šestiletých gymnázií (školní rok 2007/8)

Počet respondentek: 8

Moderátoři: E. Veisová, J. Šafr

<i>Jméno</i>	<i>Věk</i>	<i>Vzdělání</i>	<i>Vzdělání partnera</i>	<i>Počet dětí / pohlaví/věk</i>	<i>Zaměstnání</i>	<i>Zaměstnání partnera</i>	<i>Typ rodiny</i>
Lada	43	VŠ	VŠ	5/S-S-D-D-D/19-16-14-13-5	nižší odborný zaměstnanec	vyšší odborný zaměstnanec	úplná rodina s příb
Lenka	46	VŠ	VŠ	5/S-S-S-D-S/19-18-15-8-5	řadový úředník	vyšší odborný zaměstnanec	úplná rodina s příb
Lucie	42	VŠ	VŠ	2/D-D/20-15	vyšší odborný zaměstnanec	vedoucí, řídicí pracovník	úplná rodina
Lýdie	47	VŠ		2/S-D/17-15	vyšší odborný zaměstnanec		
Laura	41	VOŠ	VŠ	3/D-D-S/20-20-14	podnikatel se 3 a více zaměstnanci	vyšší odborný zaměstnanec	úplná rodina
Libuše	33	VŠ	střední bez mat	2/S-S/14-2	vyšší odborný zaměstnanec	dělník vyučený v oboru práce	úplná rodina
Liběna	32	VOŠ	vyučení s mat	1/S/14	nižší odborný zaměstnanec	dělník vyučený v oboru práce	úplná rodina
Linda	38			3/D-S-S/14-12-4		provozní pracovník ve službách a obchodě	úplná rodina

## Lýdie

Lýdie je učitelkou na víceletém gymnáziu v Bučovicích, které navštěvují i její dvě děti, mladší dcera a starší syn („propašovala jsem je tam“ (smích)). Jako učitelka mluví velmi spisovně a kultivovaně. Představila také historii města, ve kterém bydlí.

S dcerou se občas dívají na Hercula Poirota. Dcera divadlu ještě nepřišla na chuť, i když Lýdie jezdí často „Zdá se mně, že ji ta nabídka tak jako plně neoslovuje.“ Na výstavy spolu chodí, protože k malířství má dcera vztah. Byly společně na vánočním koncertě, ale „čekám na tu dobu, že to teprve přijde, kdy se mnou bude chodit.“ S dcerou se také někdy společně učí, vedle sebe si čtou a tráví spolu dost času.

Lýdie četla ve věku dcery detektivky a nebavily jí dívčí romány, takže dceři zkusila podsunout místo dívčích románů detektivky. Lýdie dceři nabízí knihy, které si půjčí v knihovně. Dcera to zkusí a „bud' se jí to líbí a přečte si, nebo nelíbí a řekne 'mami, ještě jsem do toho nedorostla'. Dcera nyní sbírá detektivky A. Christie, „leží v tom“, obdivuje mozkové závity geniálního detektiva Hercule Poirota, to že je systematický a má ve všem pořádek, „ona prostě do něj je úplně zblázněná a ona říká 'mami, jak může být někdo tak chytrý, já bych chtěla taky být'“.

Obdivuje částečně i svého staršího bratra, že se dokáže systematicky učit a mít ve všem pořádek. „A někdy mi říká „maminko, jsi můj vzor“, když se mně něco povede, třeba. Jako oběd, a tak ((smích))“. Povinnosti v rodině příliš neřeší/nemusí řešit, nádobí a vysávání dětí zvládají automaticky, výmluvy platí pouze když mají hodně školy. Někdy práci odsunou, ale udělají.

O své dceři mluví Lýdie s velkým respektem pro její individualitu a možnost si vybrat vlastní cestu, včetně toho, že dcerou volená cesta je správná. Patnáctiletá dcera je individualistka, není příliš ráda v kolektivu. Kamarády má ve škole, hlavně jednu věrnou kamarádku a ostatní jsou spíše povrchní vztahy. Po škole přijde domů a už nikam nechce jít. Pouští si doma například filmy s H. Poirotem a potom si sama kreslí, umí velmi pěkně kreslit.

Je ráda že má chvílku volna pro sebe, jinak se hodně učí: „tak si vychutnává tu chvílku toho, že nemusí dělat nic“. Na VG již kvůli spoustě učení nemá čas na kroužky. Dříve chodila do baletu, na míčové hry, do výtvarného kroužku při základní umělecké škole. Lýdie by byla ráda, kdyby chodila na výtvarný kroužek nebo na nějaký sport.

Podle Lýdie je učení na víceletém gymnáziu tolik, že děti pak nemají skoro na nic jinýho čas, takže „to gymnázium jim vzalo kus dětství“. Zároveň je pravda, že škola je to dobrá, naopak

základní škola není nic zvláštního. Nelíbily se jí tam příliš poměry a když byla příležitost v páté třídě se přihlásit na víceleté gymnázium, tak to udělala. Víceleté gymnázium má tedy stá pro i proti. „Pro určitě ty vědomosti a ta samostatnost a proti teda, že to vezme kus toho života, jaksi, dětskýho.“

Zdá se jí, že někteří profesori – její kolegové – nejsou spravedliví, ale kolegům do práce nemluví a v případě svých dětí se stejně jako ostatní rodiče snaží vysvětlit dětem, že na známce až tolik nezáleží, že důležitější je její práce, „když vidím, že se učíš, tak v podstatě je to jedno“.

Lýdie dceru vidí jako novinářku nebo tlumočnici, jdou jí cizí jazyky (francouzština, angličtina), „Tak, to je takový můj sen, ale ona sama nemá ještě jasno.“

Z hodnot si Lýdie vysoko cení samostatnosti, protože má negativní zkušenost z vlastního života, resp. je to zkušenost její generace („my jsme to zažili“). Rodiče ji k samostatnosti nevedli a jí to scházelo. Chtěla by, aby její děti měly jinou zkušenost. Vybrala také představivost, protože umí obohatit život, pracovat se svou fantazií je důležité pro pochopení umění. Dokáže to proměnit život.

Dcera chodila s matkou do kostela, ale „odrodila se“ a už nechce chodit. Lýdie říká, že si možná v budoucnosti najde zase cestu zpět, ale dopracuje se k tomu svým způsobem. „ona už používá mozek a vrtají jí hlavou různé věci, které si neumí vysvětlit a které ji nikdo neumí vysvětlit, ani já a ani pan farář, tak si myslím, že se tam dopracuje ... Já jako ji respektuji a myslím, si že je to normální vývoj, protože já jsem ho prodělala taky a taky jsem se k tomu jaksi vrátila, svým způsobem, možná jinak teda, ale tak to respektuju, že si tu cestu zvolila jinak a nevadí mi to.“

Vybrané hodnoty: Samostatnost, pracovitost, představivost, pocit odpovědnosti, nesobeckost

## **Lucie**

Lucie je učitelka druhého stupně základní školy. Má dvě bezproblémové dcery, mladší dcera studuje víceleté gymnázium. Starší dcera (20) studuje na vysoké škole žurnalistiku. Rodina spolu tráví prázdniny spíš sportovně, jezdí na lyže, snowboard, na kola nebo na brusle. Do kina nechodí, naposledy spolu byli na koncertu Chinaski.

Dcera dojíždí do Brna, kde má všechny kamarády. Domů se podobně jako syn Laury vrací často později. Má mnoho kroužků, dělala flétnu, housle, zkusila všechno možné, postupně se kroužky vystřídalaly. Rodiče jí nechaly, aby si je vybrala sama, oni jí akorát podporovali, aby

vydržela. Ale pokud chtěla skončit, vždy ji nechali, ať se rozhodne. V době konání diskuse chodila do pěveckého sboru v Brně, ale toho také chtěla nechat, protože zvlášť před Vánoci pořád museli nacvičovat a koncertovat - byla přetažená fyzicky i psychicky. Lucie by byla ráda, kdyby ve sboru zůstala, protože zpívají krásně: „jsem zkoušela „a nemyslíš“, a to ona už má vždycky slzičky na krajíčku“. Dcera tam ale není spokojená nejen kvůli psychickému i fyzickému vyčerpání, ale i kvůli vztahům k vedoucí i ostatním dětem, které nejsou až tak vřelé (je to veliký sbor). Ona si zas určitě něco najde.

Dále chodila do dramatického kroužku ve škole, kde určitě zůstat chce. Jejich soubor („zvláštní moderní, divný divadlo“) je docela úspěšný, vystupují na divadelních festivalech a mají i úspěchy. Dcera se sice ráda ukazuje a předvádí, ale Lucii se zdá, že „je docela plachá a že si nevěří a ... možná si dokazuje, že nějaký místečko mezi těma dětma má.“

Několikrát týdně má kroužek nebo nacvičování sboru, část dne tráví povídáním s babičkou a s ostatními v rodině, odpočívá, nic nedělá, třeba si jen kreslí, ale skoro každý den alespoň půl hodiny nebo hodinu sedí u počítače. Lucii se ale líbí, že si dělá něco na stránkách, které jsou anglicky a také si v angličtině dopisuje s holkama z Argentiny v angličtině.

Lucii překvapilo, že dceru a její kamarádky bavila kniha Děti ze stanice zoo, dcera jí četla dokonce několikrát. Myslela si, že už je to v dnešní době zastaralé a navíc že je na to ještě příliš malá. Na gymnáziu nemají nějak stanovenou povinnou četbu. Dcera čte poměrně hodně, hlavně když si lehne do postele, je schopná přečíst knihu za pár dní. Ke knihám přichází buď sama v knihovně v Brně, od maminky nebo své sestry, případně i z obrovské knihovny zděděné po tetě.

Studium víceletého gymnázia si vybrala a prosadila sama dcera. Její starší sestra tam už studovala (šla na něj ale až po 9. třídě) a ona to chtěla také zkusit. Lucie příliš nevěřila, že se tam dostane („je tam takovej nával“. Považuje to za dobré rozhodnutí, protože je mnohem samostatnější, sama si rozvrhuje čas, učí se, ale zase studium oproti ZŠ „příliš suché a formální“. Na gymnáziu se musí učit spoustu faktů, „oni se to nadrtí, napíšíou písemku a jdou dál“. Na základní škole je to hravější, takže přechodem na gymnázium rychleji vplula „do toho studijního života“. Na základní škole neměla tolik kamarádek, jejich kolektiv nefungoval. Na gymnáziu je „mnohem spokojenější, i když má mnohem víc učení a je toho na ní moc.“ Do školy (a často i ze školy) jí vozí tatínek, se kterým tak probere hodně věcí.

S cizinci mají ve škole dobré zkušenosti, dcera má kamarádku Vietnamku a dívku s tatínkem z Jemenu. Děti je berou velice dobře, „my, když jsme byly děcka, tak jsme většinou, že je

jinej, že jo? A oni, mám pocit, že ta děcka jsou tím nadšený, že je tam je někdo jinej, že ho berou.“ S Romy je to jinak, většinou jsou s nimi problémy, děti jsou „grázlové“, rodiče se o ně nezajímají .

Povinnosti vyloženě v rodině rozdělené nemají, mají si jen udržovat pořádek v pokoji, stejně jako to měla Lucie se svými rodiči. Jí se to líbilo a osvědčilo, takže to převzala i do svého dalšího života. Starší dcera už bydlí sama, všechno zvládá, dokonce Lucii napekla cukroví. Když je dcera unavená a matka jí řekne, ať umyje nádobí, nijak neodporuje a práci udělá. V diskusi svůj „liberální“ přístup obhajovala, přestože ho nikdo nezpochybňoval. Dvakrát zdůraznila, že si myslí, že to není špatně a že se to osvědčilo.

Ke své výchově řekla, že dětem by se mělo dát jak vědomí možnosti výběru, ale zároveň mantinelů „a musí vědět, že tam už ne.“ Vychovává hlavně příkladem v rodině, „nedá se o tom mluvit, ono v to děcko musí vidět a musí v tom nějak vyrůstat ... asi tak by to mělo být. Ty mantinely nemusí být řečený jako ‘semhle půjdeš a sem půjdeš’, ale, nedá se to vyjádřit.“ „Moje výchova nikdy do nikoho nic nevtlouká.“

O budoucím povolání matka s dcerou mluví. Podle Lucie by se pro dceru hodila nějaká tvořivá práce, dcera zmínila, že by například mohla navrhovat stránky do časopisů („To byl takovej dětskej názor, ale v podstatě obrázek, text, hledat, shánět.“). Starší sestra, její vzor studuje žurnalistiku. Vzdělání je podle Lucie hodně důležité, ale je dobré při studiu také pracovat. V porovnání s dcerou, která pracuje, byla Lucie a ostatní studenti v její době po studiu VŠ odtržení od reality.

Vybrané hodnoty: Slušnost, samostatnost, pracovitost, pocit odpovědnosti, snášenlivost a ohleduplnost k jiným lidem

### **Libuše**

Libuše je porodní asistentka, která také učí na Střední zdravotní škole. Má dva syny, čtrnáctiletý studuje víceleté gymnázium v Boskovicích, druhému synovi je 22 měsíců.

S rodinou jezdí v zimě lyžovat, jen loni to nezvládli, ale tento rok už chtějí jet. Hodně chodí po „dětských akcích“, starší syn si to docela užívá, protože si to už nepamatuje. Do divadla vůbec nechodí.

Syn hraje od tří let hokej, od pěti už závodně za Techniku Brno (jeho otec také hrával hokej). Na nic jiného mu (a vlastně i rodičům, protože ho vozí) vlastně nezbyvá čas, protože má čtyřikrát týdně tréninky, o víkendech zápasy. Jezdí i na Slovensko (Lucie se na to zeptala: „kdy se učí?“ - Libuše „V autě.“). Na počítač chodí jen velice málo kvůli tomu, že volného času má velmi málo. Hokej syna hodně baví, i přes zlomenou nohu z lyží se k hokeji opět vrátil.

Rodiče syna po škole vozí na hokej, takže nemá moc kamarádů v místě bydliště, protože nemá čas na to, aby chodil s partou po škole ven. Místo toho má kamarády podle hokejových klubů. Dříve to bylo Blansko, kde ještě znali rodiče. Nyní v Brně už tolik rodiče neznají, protože je to větší město. Obecně se ale snaží znát kamarády. V klubu mají výborného trenéra, kterému důvěřují, že „to ne hlídá, ale kompenzuje“. Jeden chlapec se Libuši nelíbí, protože je až moc soutěživý a autoritativní. Myslí si, že se synem budou mít časem konflikt, protože syn je podobný (i když ne tolik). Jeho vzorem je J. Jágr (účastnice a účastník diskuse se smějí). Když má syn problém, pozná to Libuše tak, že se ptá „kdy přijde taťka“. Běžné věci ale řeší více s matkou.

Synovi bylo studium na VG nabídnuto, protože se učí dobře. Nicméně bylo to pro ně zároveň východiskem, protože nebyli spokojeni s třídní učitelkou na ZŠ. Řekli si, že syn zkusí přijímačky, už proto, aby si to později rodiče nevyčítali, že mu šanci nedali. Přijímací zkoušky udělal, takže šel na gymnázium.

Co se týká budoucího povolání, Libuše by byla ráda, kdyby se věnoval sportu. Syn mluví o tom, že kdyby nemohl hrát hokej, uvažuje o policistovi. Libuše neví proč. Nebo by mohl zůstat u sportu tak, že by učil, dělat trenéra. Představa je taková, že po gymnáziu půjde nejspíše na Fakultu sportovních studií. Libuši by se nejvíce líbilo, kdyby studoval zeměpis, protože to ho také baví.

Vybrané hodnoty: Slušnost, samostatnost, pocit odpovědnosti, odhodlání a vytrvalost

## **Linda**

Linda je účetní, „já su taky z Boskovic“. Má tři děti. Nejstarší dcera studuje na víceletém gymnáziu. Linda její život ovlivňuje podle svých slov více než například Laura, Lada nebo Lucie, vybrala koníčky, snaží se ovlivňovat přátele, vybrala víceleté gymnázium. Říká, že dcera „je samostatná až moc ... ty kroužky a všechno si myslím, že si řídí až moc.“ Samostatnost je důležitá, ale přiměřeně.

Dcera má hodně aktivit, takže Linda říká, že je ráda, když ji občas vidí („obvykle ji vidíme, když po nás chce peníze“). Třikrát týdně má basketbal, o víkendu ještě zápasy, kromě toho chodí na keramiku, do pěveckého sboru ve škole a do Skauta. Matka si myslí, že by něco měla zrušit. Ke Skautu jí přivedla Linda už v první třídě, do keramiky chtěla chodit sama, do basketu ji také přinutila matka „protože jsem řekla, že když nechce plavání, tak nějaký sport tam být musí.“ Dcera také chodila do hasičského kroužku, ale to se rodičům příliš nelíbilo. V klubovně se kouřilo a pilo, pořádaly se zábavy (na které s ní chodili, aby tam nebyla bez dozoru), takže si řekli, že tento kolektiv pro dceru není, ale nechtěli jí to přímo zakázat - „když jí to zakážem, že tam bude lízt.“ Potom si vybrala Skaut, který se rodičům zdá lepší.

Na počítači bývá, když přijde večer domů. Musí se vystřídat se svými bratry, protože počítač mají jen jeden. Linda by jí viděla raději se víc učit, když je doma.

Linda měla problém když byla dcera ve druhé třídě a děti učila důchodkyně. Dceru oslovovala hrubým tvarem jména, chtěla, aby se ostříhala, nelíbily se jí růžové cvičky a řvala na děti. Dcera potom nechodila do školy ráda. Linda volala panu řediteli a navštívila ho s tím, že 70letá důchodkyně „nemá ve škole co dělat, že je dost mladejch, co půjdou za zástup“. Ředitel se ptal, jestli má dcera problémy se známkama, to ale nebyl ten problém (měla samé jedničky). Souhlasil s tím, že takové chování k dětem není dobré a okamžitě došlo k výměně učitelky.

Linda slyšela že základní škola není příliš dobrá (potvrdila to i Libuše, která na tom byla s dítětem podobně), takže přemýšleli, jak dceru dát jinam. Navíc si Linda řekla, že zpátky by mohla kdykoliv. „No, tak jako, já jsem to [víceleté gymnázium] dohodla.“ Na základní škole je od tohoto kroku zrazovali, že není tolik chytrá a dostala podle Lindy horší známku na vysvědčení. Vysvětluje si to tím, že mají málo dětí a chtěly si je udržet. Nakonec ale dcera přijímací zkoušky zvládla, i když neměla systematickou přípravu jako její kamarádka.

Ohledně povinností je Linda prý nedůsledná. Samozřejmostí je, že musí mít uklízený svůj pokoj a že pomohou, když jim řekne. Ale nádobí do myčky většinou uklízí sama, protože není důsledná a děti to samy neudělají. Podle ní jsou ale hlavně také hodně vytížení, takže chápe že tolik nepomáhají. Děti mohou dostat 50 korun za týden, když nedostanou trojku ve škole a ukáží Lindě, že si ten týden pořádně uklidili v pokoji. Dětem to ale za to nestojí, i když nedostávají pravidelně kapesné, ale jen když na něco potřebují a k narozeninám.

Už ve druhé třídě měli problémy s učitelkou, protože tam učila důchodkyně, která po dceři chtěla, aby se ostříhala, nenosila růžové cvičky a říkala jí „Veruno“, řvala na ní. Maminka

zavolala řediteli a následně za ním i šla, aby problém řešila. Ředitel jí dal za pravdu a nakonec došlo k výměně učitelky. O přechodu na VG Linda říká: „jako já jsem to rozhodla ((smích))“, nebyli ani nadále moc spokojeni se základní školou. Tam je od přechodu docela zrazovali, že dcera tak moc chytrá. Podle Lindy se nechtěli těch dětí zbavovat. Dcera měla dobrý kolektiv a kamarádky, ale „musím říct, že jsem ráda, že jsem ji vod těch kamarádek pomohla, protože pak se mně ty její kamarádky až tak nelíbily.“

Dceři Linda navrhovala, že by mohla jí na vysokou ekonomickou, ale to ona nechce. Dcera si vymyslela, že ideální zaměstnání je tisková mluvčí. Na tu musí jen dobře vypadat a co má říct, že ji někdo napíše. Mohla by také studovat práva, co si vybere za školu je Lindě poměrně jedno. Rozhodování o budoucím povolání v 18 nebo 19 letech je něco jiného, než když se museli rozhodovat ve 14 letech (jako Linda).

Vybrané hodnoty: Slušnost, samostatnost, pracovitost, pocit odpovědnosti, náboženská víra

### **Liběna**

Liběna je nákupčí v textilním velkoobchodě v Brně. Proti ostatním matkám ve skupině byla poměrně málomluvná. Má jediného čtrnáctiletého syna. Rodina nechodí na výstavy nebo na koncerty. Jedou spolu na dovolenou, občas do divadla a syn s otcem při opravách auta.

Syn chodí na florbal, má raději skupinové než individuální sporty. Je to trémista. Dále chodí do pěveckého sboru a s dědečkem na ryby. S manželem zase tráví čas opravami auta „takže leží pořád pod autem.“ Podle Liběny má volný čas přiměřeně zaplněný. Kamarády má ze školy a také z florbalu, s žádným není zatím problém.

Z povinností si musí akorát uklidit své věci a svůj pokoj, „po klukovi toho nemůžu moc chtít“. Manželovi pomáhá s „chlapskými pracemi“, je zručný co se těchto prací týká.

Liběna si myslí, že je důležité u dětí podporovat také toleranci a skromnost. Protože dnes jsou lidé vším přehlcneny, sama byla vychována k tomu, že nebude mít vše, a nyní je spokojená.

Syn byl pro studium VG doporučen na základní škole. Rodiče nebyli proti, syn si to chtěl zkusit. Podle Liběny je určitě dobré mít všeobecné vzdělání.

U budoucího povolání je pro Liběnu klíčové hlavně aby měl uplatnění a byl v práci spokojený. Syn podle ní bude tíhnout k technice nebo možná i jazyky. Rodina ho nechá, aby si vybral sám, nebudou ho nikam směřovat.



Vybrané hodnoty: Slušnost, snášenlivost a ohleduplnost k jiným lidem, náboženská víra, odhodlání a vytrvalost

## **Lenka**

Lenka pracuje v Brně jako konstruktér – „No tak v uvozovkách. Pracuju, jako s výkresama, počítám“ (v dotazníku si vybrala pracovní zařazení řadový úředník). Bydlí v Boskovicích a má pět dětí. Čtrnáctiletý syn chodí na víceleté gymnázium.

Syn přijde ze školy, lehne si do postele a hodinu leží, odpočívá. Chodí do Skautu, několik let chodil do rybářského kroužku, ale „nikdy nic nechytil, tak už nechodí.“ Zájmy přicházejí a odcházejí. On si to tak jako vysní, něco ho zaujme, třeba na kytaru se naučil sám jako, jo, pak zas „chcu novou kytaru, taťko“, ale „no, tak Vašku, až si, jako, vopravdu budeš mít zájem vo to, tak, že jo“, ale pak zase už ho to taky přešlo. Zajímají ho přírodní vědy, teď ho chytla chemie, takže se připravuje na chemickou olympiádu. Vloni uspěl v Brně. Sám si kupuje vědecko-populární časopisy a studuje si je. Počítač používá hlavně na komunikaci - maily a na ICQ.

Pořád čte, chodí do knihovny, na rozdíl od ostatních sourozenců leží v knihách, nedávno přečetl Hercule Poirota a musela si ho přečíst i Lenka. Sleduje také televizní pořady, respektive si stáhl všechny díly seriálu Přátelé a sledoval je na počítači. Trvalo to asi rok a Lenku to dost rozčilovalo, že nedělal pořádně nic jiného.

Do uspořádání volného času si mluvit nenechá, moc se nesvěřuje kam a s kým jde ven, jestli s kamarádem, slečnou nebo partou. Ale zase nebyl s ním nikdy žádný problém, Lenka si myslí, že má dobré kamarády, hlavně ze Skautu, tam zná i jejich rodiče. Není typ na průšvihy, „si myslím, zatím“. O čem s matkou nemluví, co je „zakázané území“ jsou vztahy s holkama.

Syn má dva starší bratry, kteří na víceleté gymnázium také chodili. Druhý stupeň ZŠ nebyl tolik kvalitní „takže jsme usilovali, aby se snažil, tak jako, dostat se, no. Doma jsme ho připravovali a tak se podařilo, no.“

Hodně ho baví chemie (dělá olympiádu) a už se vidí někde na škole, kde jí bude studovat a věnovat se vědecké práci. Ještě nemá zvolenou přesnou oblast chemie, kterou by se chtěl zabývat. Lenka to bere tak, že je na výběr oboru ještě hodně času, má před sebou ještě čtyři roky. Sama ho do ničeho nutit nebude, „je to jeho život ... mám svoje zkušenosti, ale je to

jeho věc.“ Manžela chemie také hodně bavila, takže syn to má trošku po tátovi, který všemu rozumí a vysvětlí mu co potřebuje („on se v něm vidí“).

Vybrané hodnoty: Slušnost, samostatnost, pracovitost, pocit odpovědnosti, náboženská víra.

## **Lada**

Lada je pečovatelka, která má pět dětí od 5leté dcery, která chodí do MŠ až po 19letého syna, který už pracuje. Dvě děti studují víceleté gymnázium, 16letý syn biskupské víceleté gymnázium, protože se nedostal do gymnázia ve městě bydliště, 14letá dcera chodí na víceleté gymnázium a její o rok mladší sestra na ZŠ. Rodina chodí občas do divadla, protože manžel dostává lístky z práce. Naposledy byli v Huse na provázku.

Dcera chodila od začátku školní docházky („trochu jsme ji dotlačili trochu“) do flétny, ale s tím brzy skončila, protože paní učitelka na ní byla příliš náročná, chtěla mít z ní konzervatoristku. Lada dceři řekla, že si svůj odchod musí s paní učitelkou sama domluvit, což udělala a „paní učitelka z toho nemohla“. Dcera si potom vybrala hraní na elektronické varhany, kam chodí už dlouho. Delší dobu už sice říká, že toho nechá, ale podle Lady jí to jde pořád lépe a lépe. Začala také chodit do angličtiny, protože měla pocit, že na gymnáziu tomu tolik nerozumí. Schází se s jednou dívkou, která byla v Anglii a učí docela dobře, „a říká, že ‘konečně se mi zdá, že se učím angličtinu’, tak je spokojená.“ Také chodí na dívčí kroužek do místní farnosti, kam bere i nejmladší sestru, jezdí spolu i na tábory (něco podobného jako Skaut).

Výchova se podle Lady musí odvíjet od věku dítěte. S věkem musí povolovat a dát dítěti samostatnost. Zatímco v malém věku to jinak nejde – „to děcko musí slyšet ‘takhle to bude, takhle to uděláme’, ale nesmí se na něj pořád tlačit, aby se neučilo vybírat z několika možností samo. O volném čase by si děti měly rozhodovat samy, rodiče by jim do toho neměly zasahovat. Dcera dělala sporty, ale nechala toho. Zkoušela i Aikido, Lada je ráda, že už to nedělá, protože jí tam akorát „vobouchali“.

Kamarády by si děti měly také vybírat samy. Lada znám kamarádky své dcery z gymnázia a z dívčího klubu. Nikdy s nimi neměla problém. V případě syna na gymnáziu ovšem zasáhla, protože o Velikonocích přišel trochu opilý s kamarádem, který se jí nelíbí. Poté, co synovi obarvili vlasy na černo a podle Lady si z něj dělali spíš srandu, řekla mu, že to nejsou kamarádi pro něj. Dokonce (nejspíše od cigaret) zapálili dědečkovi stodolu. Syn to později také pochopil a už se s nimi příliš nestýká.

Studium víceletého gymnázia si dcera vybrala sama. Ve třídě na ZŠ bylo pět schopných dívek, které se tam přihlásily, jen jedna z nich se na gymnázium nedostala. Dcera zkoušky udělala v pohodě, nikdo z rodiny jí na ně nepřipravoval. Lada velmi chválila učitelku na základní škole, která dětem dávala olympiády a dobře je připravovala. Starší syn si vybral gymnázium po vzoru známého, který má vysokou školu a syn chce být jako on. Rodiče nabízejí jako odměnu 200 korun měsíčně za to, když děti nemají trojky na vysvědčení. Dcera na víceletém gymnáziu tuto odměnu dostává. Učení má dcera hodně a je ráda když si občas sedne k počítači a má ode všeho a všech pokoj. Dcera chodí do knihovny, přečetla si i Coelho, kterého jí matka koupila.

Dcera je komunikativní typ, podle Lada by se hodila jak na učitelku, tak třeba na právníčku. Má výborný vztah k dětem, vymýšlí pro ně hry, dělá s nimi ruční práce, hrají si s papírem a se vším možným, půjčuje si o tom i knihy. Přemýšlí o pedagogické škole. Dcera má strach, že se z gymnázia na něj nedostane a jestli by neměla studovat vedle gymnázia ještě střední pedagogickou. Lada jí uklidňuje a vysvětluje, že to nejde. Úvahy o studiu práv se odvíjejí od toho, že ráda vede „rozporuplný debaty, třeba s tatínkem a pořád argumenty a pořád dokola a ... i s jinýma lidma, jako, a má na to, bych řekla hodně takovou pusou“. Cokoliv si zvolí, v tom jí bude rodina podporovat. Studium VŠ u dcery se bere jako samozřejmost, ale Lada nepovažuje VŠ za nezbytné: „šťěstí člověka nemusí být vysoká škola.“

Vybrané hodnoty: Náboženská víra, nesobeckost, pracovitost, snášenlivost a ohleduplnost k jiným lidem, odhodlání a vytrvalost

## **Laura**

Laura se představila: „já su z malé dědiny na okraji Moravského krasa“. Ta má asi jen 300 lidí a nefunguje tam vůbec nic, takže se děti musí do školy rozvážet už od první třídy. Laura má dvě dvacetileté dcery a syna, který navštěvuje víceleté gymnázium. Jedna dcera studuje v Olomouci, druhá má přerušené studium v Brně, protože založila rodinu. S rodinou chodí pravidelně do divadla a na koncerty - kdo může, tak jde – a na rodinné návštěvy. Poslouchají klasiku, za koncerty nemusí až do Brna, i vesnicích se pořádají koncerty (v jedné vesnici jsou jednou až dvakrát za měsíc) a za nízké vstupné.

V rodině jich bydlí hodně, takže mají na měsíc dopředu vypracovaný rozpis kdo za co ten který den zodpovídá a Laura kontroluje, zda je vše splněno a trvá na splnění (i dospělé členy

rodiny někdy tahá z postele). „Je potřeba dát pravidla hry ... pokud nemám pravidla hry, nemůžu po nich chtít, aby podle nich hráli.“

Komunikace v rodině probíhá celkem snadno, Laura se zeptá „co měl k obědu a on už se pak rozmluví.“ Když děti nemají problém, tak přijdou a povídají, když jsou zamlklí, tak je Laura chvíli nechá a pak začne zjišťovat, co se děje. S maminkou řeší nejpraktičtější otázky, duševní otázky řeší syn hlavně se sestrami a za tatínkem se jde s tím, s čím si ostatní nevědí rady.

Ze zlovyků je podle Laury nejhorší jazyk (také používání cizích slov) a hrubá mluva, upozorňuje své děti, aby matce neříkaly „teda mami, vole, ty jo vole“. Kouření zkouší podle Laury kdekdo, postupně kouří všichni. Manžel kouří i všechny její děti kouřily, dcera přestala kouřit v těhotenství, druhá stále kouří do dneška. Kouření je dokonce dobré tím, že manžel Laury si při společné cigaretě popovídá s dospělou dcerou, „spojuje je to“.

Pokud přijde syn domů před sedmou hodinou, jde ven se psem, ale většinou se vrací domů až večer. Většinu času tráví mimo vesnici, protože místní děti „tam pro něho nejsou partneři, který by si on jako považoval za to, že jsou to kamarádi na jeho úrovni“. Moc času doma netráví, popisuje ho jako samostatného mladého muže, „začal [se] osamostatňovat po vzoru svých starších sester“. Všechny svoje záliby si našel sám, chodí do Skautu, Rybářského svazu, na judo, klavír. Kamarády má především ze školy nebo ze Skautu.

Kroužky dávají podle Laury dětem seberealizaci, zažít úspěch, poznat, že jim něco jde, jsou šikovní. Syn se stal velitelem skupinky dětí, které ho berou, on vymýšlí program, což ho baví, udělal si rádcovské kurzy. Podobně je to i jinde, dokonce „v klavíru přesvědčuje paní profesorku, že se to hraje jinak ... Samo od sebe ho to někam žene.“

Syn má svůj vlastní počítač, připojení na internet mají doma kvůli Lauře, která pracuje doma.

Asi dva měsíce trvalo, než se internetu přejedl „řekl, že to žere čas a k ničemu to není a nic z toho nepadá.“ Naučil se internet využívat výhradně pro „konkrétní potřebu něco vyřídit, zařídit, rozdat úkoly, přijmout zprávy.“

Naopak, syn hodně čte a chodí do knihovny, knížky doma dostávají každé svátky, Vánoce, půjčují si od kamarádů. Lauře se nelíbí povinná četba od profesora češtiny, dokonce se ho zeptala zda chce aby děti nečetly už vůbec, když jim dává takovou četbu. Podle ní je to četba pro mnohem mladší děti (dává příklady jako (Kája Mařík, Foglar, Čapek, Wilde), období číst takové knihy mají už dávno za sebou. Syn si zásadně svojí četbu vybírá sám, povinnou odškrtnává („to má přečteno, dávno, dávno, dávno“) a jde dál. Perlí Kerouacem, předčítá rodičům v autě Bukowského. Dcera zase píše poezii.

Laura kritizuje i další učitele, především ze základní školy. Zmiňuje „svěrázného“ učitele hudební výchovy, který dětem dával tresty za zapomínání nechával x-krát psát „zapomněl jsem ...“ na předtištěný číslovaný papír a při opakování se trest násobil. Když viděla, že syn tento nesmyslný trest doma plní, napsala na papír „dál to psát nebude“ a podepsala to. Šla poté za profesorem, ten se s ní ovšem nebavil, že je to jeho způsob výuky, proto šla za ředitelem, který jí dal za pravdu a zrušil tento trest. Tresty by měly být smysluplné, například naučit se písničku, udělat si referát z hudební výchovy, aby se něco naučily, aby je učitelé neponižovali a nedělali z nich stroje.

Jedna učitelka zase Lauře říkala, že by se měla s dětmi učit, aby byly řádně připraveny. Nebo měli ve škole pocit, že jsou děti drzé „Říkám ‘nejsou drzí, on prostě reaguje a snaží se s váma mluvit jako dospělej s dospělým, ne jako někdo, kdo je malej, protože takhle prostě v rodině komunikujeme, naprosto otevřeně a úplně normálně’ a paní učitelky na tý ZŠ měly vždycky ten pocit, že ty děti musejí držet pusu a krok.“ Na gymnáziu se najdou učitelé, kteří nechtějí diskutovat, ale najdou se i takoví, se kterými mohou vycházet docela normálně.

Kolem syna se motají samí lidé s VŠ, takže mu připadalo, že jinak to na světě nejde a navrhl, že musí jít nutně na gymnázium. Měl pocit, že děti, které zůstávají na ZŠ že jsou jiní než on, „že s nima nemůže zůstat, že jsou to takoví ti borci, co chodijou po dědině a pokušou a flákaj se, kdežto na tom gymnáziu je naprosto jinej styl, jsou tam úplně jiný děcka, s jiným rozhledem a s jinýma zájmama. To ho tam taky, jako, táhlo.“

Syn se chce stát rybářem, ale manžel-technik s tím zásadně nesouhlasí, nelíbí se mu, že žádné z jeho dětí nechce pokračovat „v jeho šlépějích ... že všechny děti tíhnou k něčemu úplně jinému“. Chce aby alespoň syn dělal něco alespoň trochu podobného jako on. Syn zatím trvá na tom, že buď to bude vysoká rybářská nebo nic, ale to se teprve uvidí.

Laura chválí německý model na technických školách (středních i vysokých), které jsou spojené s firmami, ve kterých studenti dělají praxi, vysokoškoláci dostávají stipendium a po vystudování asi dva roky musí pracovat pro danou firmu. Vede to k samostatnosti, zároveň si vypracují odbornost, něco umí. Pokud někdo vyjde ze střední nebo vysoké školy zcela bez praxe, nic neumí. Dnes je pro děti vysokoškolské vzdělání užitečné, protože člověk během něj dospěje, „dnešní dvacetileté děti jsou velice hravé a že to není dospělej člověk ... mám pocit, že generace o dvacet let před, nebo co jsme byli my, nebo ještě starší, tak ve dvaceti letech byli daleko dospělejší a samostatnější. Tyhle děcka fakt ne.“

Mít jakoukoli víru je podle Laury vždy lepší než být bez víry. Desatero kromě prvního bodu přesně splňuje nároky na výchovné zásady, nejedná se tolik o to jestli dítě bude v dospělosti chodit do kostela, stačí, když tyto zásady přijme za své, budou v něm zakořeněné: „Tím ho velice hezky a jednoduše dovedu k tomu, jaký ten člověk má být.“ „Kosteloví lidi“ jsou slušní, dobře se starají o své děti, mají o ně zájem. K výchově dětí Lauru napadlo rčení, které se líbí „malým dětem dávejte mantinely, velkým křídla“. V pubertě už děti potřebují, aby rodiče dětem už nechávali dost volnosti.

Vybrané hodnoty: Slušnost, samostatnost, pracovitost, představitost, nesobeckost.

**Tři nejčastěji zvolené hodnoty v diskusi:**

- slušnost (6x)
- samostatnost (6x)
- pracovitost (6x)